

Uppföljning av stadens råd för funktionshinderfrågor

Sammanfattning

I kommunfullmäktiges budget 2025 fick kommunstyrelsen i uppdrag att följa upp stadens råd för funktionshinderfrågor. Motivet var att undersöka om syftet med förändringarna som genomfördes 2023 hade uppnåtts och att vid behov föreslå förbättringar och utvecklingsmöjligheter.

Idag finns totalt 19 råd för funktionshinderfrågor i staden, varav 18 är knutna till facknämnder, stadsdelsnämnder och bolag. Utöver dessa har kommunstyrelsen också ett råd. Rådets arbete styrs av instruktioner och en vägledning.

När arbetet med budgetuppdraget inleddes skapade stadsledningskontoret en referensgrupp i samarbete med civilsamhällesorganisationerna Funktionsrätt Stockholms stad, Synskadades riksförbund Stockholms stad och DHR Stockholmsavdelningen för att säkerställa funktionshinderrörelsens delaktighet i uppdragets genomförande.

Uppföljningen har bestått av tre delar: En enkätundersökning till samtliga ledamöter i funktionshinderråden, tre fokusgrupper med utvalda ledamöter i funktionshinderråden och två möten med representanter från stadens förvaltningar och bolag.

Stadsledningskontorets bedömning är att det finns utvecklingsmöjligheter för att rådets arbete ska fungera bättre och föreslår följande:

- Staden ska säkerställa tillgängligheten för alla ledamöter i råden för funktionshinderfrågor. I *Vägledning för arbetet i stadens råd för funktionshinderfrågor* framgår att tillgänglighet inkluderar lokaler, handlingar, eventuella behov av tolktjänst och att arbetande hundar ska välkomnas.
- Syftet med råden behöver bli tydligare, inte minst gällande bolagens råd. *Vägledning för arbetet i stadens råd för funktionshinderfrågor* ska därför förtydligas. Stadsledningskontoret tar initiativ till att detta görs i samverkan med funktionshinderrörelsen.

- Frågan om ledamöternas kompetensutveckling behöver förtydligas, bland annat gällande ansvarsfördelningen mellan staden och funktionshinderrörelsen. Stadsledningskontoret tar initiativ till att detta görs i samverkan med funktionshinderrörelsen.
- Stadsledningskontoret skapar forum för ansvariga tjänstepersoner utöver de nätverksträffar som redan finns för sekreterare. Syftet med dessa forum bör vara ökat samarbete och erfarenhetsutbyte.

Bakgrund

I kommunfullmäktiges budget 2025 fick kommunstyrelsen i uppdrag att följa upp stadens råd för funktionshinderfrågor. Uppdraget formulerades så här:

Kommunstyrelsen ska följa upp om syftet har uppnåtts med den organisering och de nya arbetssätt som infördes 2023 för stadens råd för funktionshinderfrågor och vid behov inkludera förslag på förbättringar och utvecklingsmöjligheter.

Syftet med förändringarna som genomfördes 2023 var att stärka funktionshinderrörelsens delaktighet och inflytande i stadens arbete och att funktionshindersperspektivet skulle säkerställas ytterligare i stadens utvecklingsarbete.

En uppdatering av *Vägledning för arbetet i stadens råd för funktionshinderfrågor* blev klar i början av 2024 och bland annat förtydligades arbetssätten. Den framgår att mötena i rådet ska ägnas åt att med ledning från *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024–2029* identifiera och följa upp strategiskt relevanta fokusområden. Strategiska frågor beskrivs i vägledningen som frågor på ”Övergripande nivå, nå övergripande mål. Förändringar som ger spridning ner/ut i organisationen, bred påverkan. Kan innebära att förbättra en pågående process.”

Dessutom poängterades att rådets sakkunskap bättre behövde omhändertas av förvaltningar och bolag.

Gällande ny organisering genomfördes sammanläggningar av stadsdelsnämndernas råd och de minskades från 13 till 6 råd.

Idag finns 19 råd för funktionshinderfrågor i staden:

- Kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor

Stadsdelsnämndernas råd organiseras enligt följande:

- Bromma, Hässelby–Vällingby
- Enskede–Årsta–Vantör, Farsta, Skarpnäck

- Hägersten–Älvsjö, Skärholmen
- Järva
- Kungsholmen, Norra innerstaden
- Södermalm

Facknämndernas och bolagsstyrelsernas råd organiseras enligt följande:

- Arbetsmarknadsnämnden
- Exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden
- AB Familjebostäder, AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och Bostadsförmedlingen i Stockholm AB
- Fastighetsnämnden och miljö och hälsoskyddsnämnden
- Idrottsnämnden och Stockholm Globe Arena Fastigheter AB
- Kulturnämnden, Kulturhuset Stadsteatern AB, rådet till skydd för Stockholms skönhet
- Kyrkogårdsnämnden
- Stockholm Vatten och Avfall AB, Stockholms Hamn AB, Stockholm Exergi och AB Stokab
- Stockholms Business Region AB och Mässfastigheter i Stockholm AB
- Socialnämnden, äldre- och överförmyndarnämnden
- Trafiknämnden och Stockholms Stads Parkerings AB
- Utbildningsnämnden, förskolenämnden och Skolfastigheter i Stockholm AB

När arbetet med budgetuppdraget inleddes skapade stadsledningskontoret en referensgrupp i samarbete med civilsamhällesorganisationen Funktionsrätt Stockholms stad för att säkerställa funktionshinderrörelsens delaktighet i uppdragets genomförande. Referensgruppen har under uppföljningsprocessen bestått av sex personer från funktionshinderrörelsen och ansvarig politiker från kommunstyrelsens råd. Gruppen har bidragit i planeringen av uppföljningen och har även bjudits in till att delta i fokusgrupperna och besvara enkätundersökningen. Referensgruppen har träffats fyra gånger under året och ett avslutande möte är planerat till januari 2026.

Instruktioner och vägledning för stadens råd

Arbetet i råden styrs av två instruktioner, en för kommunstyrelsens råd och en för bolagsstyrelse- och nämndanknutna råd. Det finns även en vägledning för arbetet i stadens råd för funktionshinderfrågor. Vägledningen uppdaterades efter att förändringarna gällande råden genomfördes 2023. Se även bilagor.

I de båda instruktionerna beskrivs rådets/rådens uppgifter, sammansättning och arbetsformer.

Skrivningarna gällande rådets/rådens uppgifter är samma i de båda instruktionerna. Det framgår att:

- Råden ska bistå i stadens arbete med att leva upp till de mänskliga rättigheterna för personer med funktionsnedsättning.
- Råden ska stödja och ge råd i stadens arbete med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.
- Råden ska vara remissinstans i strategiska ärenden som rör tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.
- Råden ska också ges tillfälle att yttra sig i tjänsteärenden som berör personer med funktionsnedsättning innan beslut fattas.
- Ärenden som berör enskild person får inte behandlas i råden.
- Råden ersätter inte enskilda organisationers möjlighet att samverka enligt socialtjänstlagen (SoL), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt hälso- och sjukvårdslagen (HoSL).

Under rubriken rådets/rådens sammansättning beskrivs antal ledamöter i respektive råd, hur ledamöterna utses samt att ledamöter väljs på fyra år efter val till kommunfullmäktige. I instruktionen för bolagsstyrelse- och nämndanknutna råd framgår också hur råden ska vara organiserade.

En skillnad gällande rådets sammansättning är att kommunstyrelsens råd till hälften består av förtroendevalda ledamöter som företräder staden. Övriga ledamöter i kommunstyrelsens råd utses efter förslag från Funktionshinderrådets nomineringsutskott.¹ De andra råden ska enligt instruktionen bestå endast av ledamöter som utses av respektive nämnd eller bolagsstyrelse efter förslag från Funktionshinderrådets nomineringsutskott. Dessa råd har alltså inte förtroendevalda ledamöter.

Under rubriken om arbetsformerna för råden beskrivs antal sammanträden, att rådet ska träffa kommunstyrelsen respektive nämnd och bolagsstyrelse samt presidiet. Det framgår också att råden ska få administrativt stöd av staden och erbjudas kompetensutveckling för att kunna fullgöra sitt uppdrag.

¹ Utskottet består av Funktionsrätt Stockholms stad, Synskadades Riksförbund Stockholms stad, och Delaktighet, handlingskraft och rörelsefrihet, Stockholmsavdelningen.

Vägledning för arbetet i stadens råd för funktionshinderfrågor, februari 2024 kompletterar instruktionerna och syftar till att utgöra ett stöd för arbetssätt som ska leda till en meningsfull samverkan för samtliga parter.

Under rubriken ”Rådens arbetssätt” framgår att mötena i råden ska ägnas åt att med ledning av Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2024–2029 identifiera och följa upp strategiskt relevanta fokusområden. Arbetet ska ha ett funktionshinderperspektiv och utgå från följande processer:

- I samband med verksamhetsplanering, lång- och kortsiktig, identifiera områden som driver utvecklingen framåt.
- Följa och reflektera över hur arbetet fortgår.
- I samband med verksamhetsberättelse identifiera hur arbetet har påverkat rättigheter för personer med funktionsnedsättning och utvärdera rådens arbetssätt.

Under rubriken ”Sammanträden” betonas vikten av tillgänglighet och att detta inkluderar lokaler, handlingar, eventuella behov av tolktjänst och att arbetande hundar ska välkomnas. Förvaltningar och bolag ska utse en sekreterare och förvaltningar och bolag som delar ett råd ska komma överens om rådets administration. Vid varje möte i rådet ska det delta en person som har mandat att representera respektive förvaltning eller bolag.

Vidare framgår att förvaltningar och bolag ska utse en sekreterare som ansvarar för rådets administration.

Enligt vägledningen åtar sig även staden att hålla informationsträffar för rådens ledamöter två gånger per år och stadsledningskontoret ska stödja och följa arbetet kontinuerligt genom nätverksträffar med sekreterare i råden.

I samband med ny mandatperiod ska ledamöter ges möjlighet att delta i en stadsövergripande introduktion om Stockholms stad, uppdraget i råden och rådens roll. Utöver detta ansvarar förvaltningar och bolag för att informera ledamöterna om respektive nämnds och bolags uppdrag. Dessutom ska varje råd själv identifiera behov av kompetensutveckling för att fullgöra uppdraget.

Uppföljningens resultat

Uppföljningen har bestått av tre delar:

- Enkätundersökning till samtliga ledamöter i funktionshinderråden
- Fokusgrupper med utvalda ledamöter i funktionshinderråden
- Möten med representanter från stadens förvaltningar och bolag

Resultaten presenteras nedan var för sig.

Enkätundersökningen

Syftet med enkätundersökningen var dels att alla ledamöter i stadens råd för funktionshinderfrågor skulle få möjlighet att bidra till uppföljningen och dels att ge en övergripande nulägesbild av ledamöternas nöjdhet med råden.²

Enkäten skickades ut till alla ledamöter med e-post den 22 september, med hjälp av Funktionsrätt Stockholms stad. Enkäten var öppen under nästan två månader, till och med den 19 november.

56 ledamöter svarade av totalt 105, vilket ger en svarsfrekvens på 53 procent.

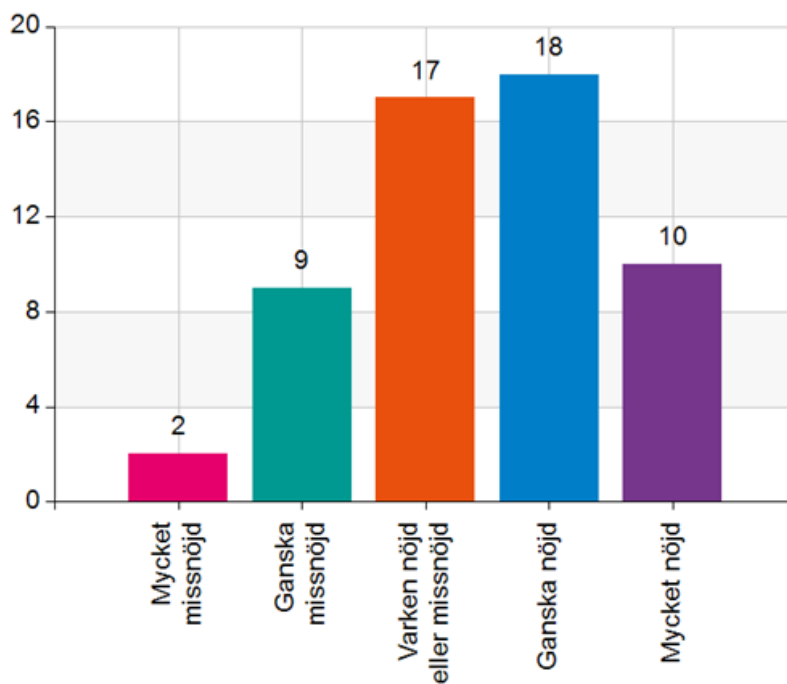
Bland de som svarade var 46 procent ledamot i en stadsdelsnämnds råd och 54 procent ledamot i en facknämnd eller ett bolag. En majoritet av de svarande, 71 procent, har varit ledamot i ett funktionshinderråd under flera mandatperioder, jämfört med att 29 procent har varit ledamot under nuvarande mandatperiod. Könsfördelningen var 54 procent kvinnor, 44 procent män och en person uppgav annan könsidentitet.

Resultat

Fråga 1. Hur nöjd är du med arbetet som utförs i rådet?

Tabellen visar antal personer som angett de olika svarsalternativen.

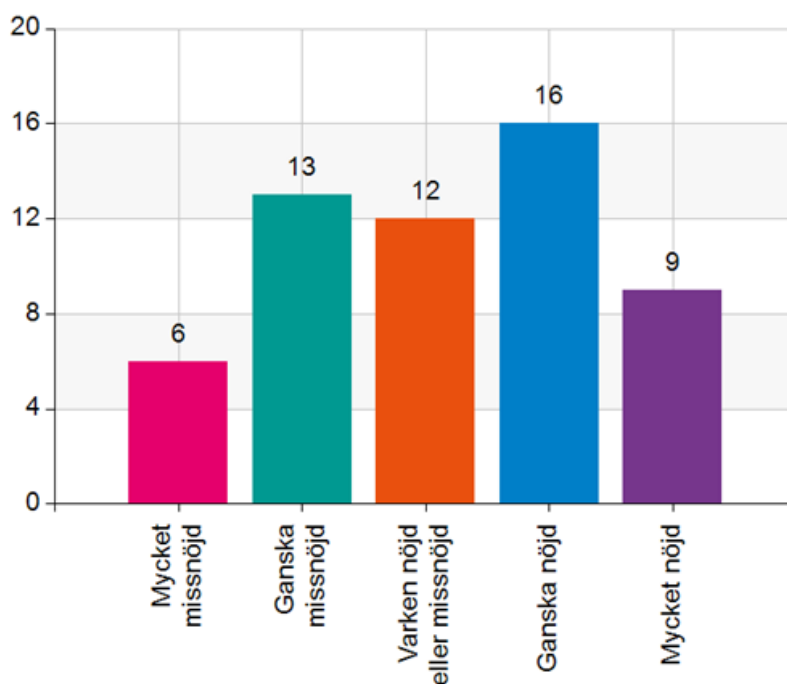
² Referensgruppen, som bestod av funktionshinderrörelsen, hade önskat en enkät med fler och bredare frågor. Stadsledningskontoret stod dock fast vid en kort enkät som komplement till fokusgrupperna.

- 50 procent svarade att de var ganska eller mycket nöjda med arbetet som utförs i rådet.
- 20 procent svarade att de var ganska eller mycket missnöjda.
- 30 procent svarade att de varken var nöjda eller missnöjda.

Fråga 2. Hur nöjd är du med hur rådets synpunkter tas omhand av förvaltningen/bolaget?

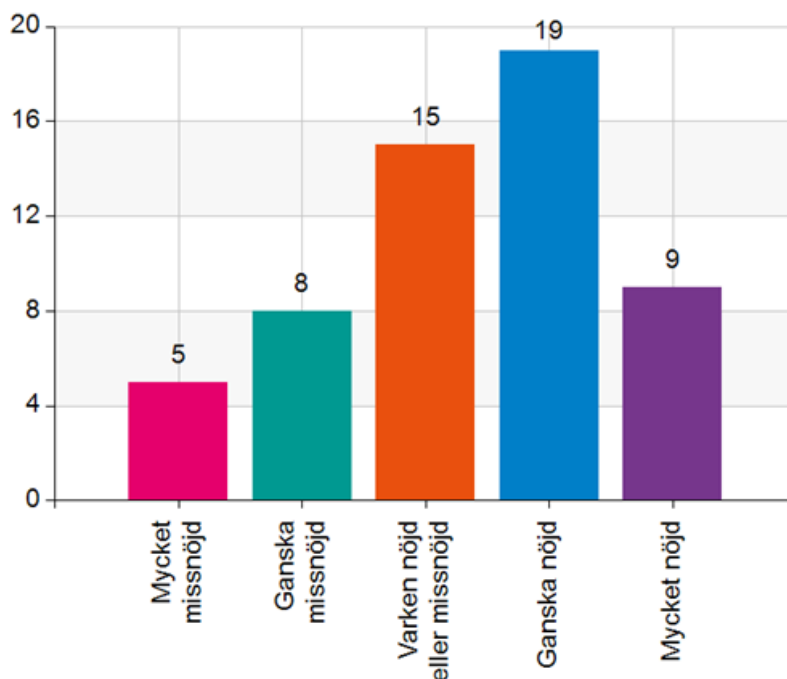
Tabellen visar antal personer som angett de olika svarsalternativen.

- 45 procent svarade att de var ganska eller mycket nöjda med arbetet som utförs i rådet.
- 34 procent svarade att de var ganska eller mycket missnöjda.
- 21 procent svarade att de varken var nöjda eller missnöjda.

Fråga 3. Hur nöjd är du med den återkoppling som rådet får från förvaltningen/bolaget om arbetet med funktionshinderfrågor?

Tabellen visar antal personer som angett de olika svarsalternativen.

- 50 procent svarade att de var ganska eller mycket nöjda med arbetet som utförs i rådet.
- 23 procent svarade att de var ganska eller mycket missnöjda.
- 27 procent svarade att de varken var nöjda eller missnöjda.

Öppen fråga – Har du någon övrig synpunkt avseende rådets organisering, arbetssätt eller tillgänglighet?

Följande är en sammanställning av de övriga synpunkterna:

- Många ledamöter skriver att sammanläggningen av stadsdelsnämndernas råd har försvårat rådets arbete eftersom den lokala kunskapen och förankringen har försvunnit. Samarbetet med förvaltningarna har också blivit mer komplicerat.
- Flera ledamöter anser att antalet möten i rådet är för få och att detta är en utveckling i fel riktning.
- Flera påpekar att förvaltningen eller bolaget inte uppfyller grundläggande behov av tillgänglighet gällande handlingar och möteslokaler.
- Flera påpekar också det är svårt att svara på enkäten för de som sitter i flera råd.³

³ Under tiden enkäten är öppen läggs ett svarsalternativ till i bakgrundsfrågan om vilken typ av råd den svarande sitter i och det går att svara "Både stadsdelsnämnder och facknämnd eller bolag."

- Flera betonar vikten av kompetens och att den saknas – både hos tjänstepersoner och ledamöter.
- Flera ledamöter skriver att de tycker det är mycket positivt och givande att sitta i råd.
- En ledamot är kritisk mot att det är mycket fokus på fysisk tillgänglighet och att psykiska funktionsnedsättningar inte får utrymme i rådets arbete.
- En ledamot beskriver att hen saknar uppföljning av förvaltningens arbete med funktionshinderfrågor.
- En ledamot betonar sekreterarens viktiga roll.
- En ledamot skriver att arbetet i ett av bolagens råd är svårt eftersom bolagen inte är vana att arbeta med styrdokument.
- En ledamot skriver att politiken i stort sett är frånvarande i rådet.
- En ledamot påpekar att hen inte tycker råden har inflytande i stadens arbete.
- En ledamot skriver att det är stor skillnad mellan hur det fungerar i de olika råd hen sitter i.
- En ledamot lyfter att arbetet i råden kräver mycket och att ersättningen är för låg.
- En ledamot anser att det är alldeles för mycket byråkrati kring råden.
- En ledamot vill att råden ska ha större inflytande och att det ska finnas en ansvarig tjänsteperson för funktionshinderråden.
- En ledamot skriver att de har utvecklat arbetet i hens råd och att rådet verkligen har möjlighet att göra skillnad.

Fokusgrupperna

Syftet med fokusgrupperna var att bidra till att fördjupa förståelsen för rådets förutsättningar och arbete samt att försöka förstå utfallet av förändringarna som genomfördes 2023.

Inbjudan gick ut till ordföranden i stadens samtliga råd med en uppmaning om att hjälpa till med att utse en representant från sitt råd till fokusgrupperna. Referensgruppen bjöds också in.

Tre fokusgrupper genomfördes i oktober med totalt 18 deltagare, 17 ledamöter från råden och ansvarig politiker från kommunstyrelsens råd. Alla som anmälde intresse för att delta fick vara med.

Under mötena i fokusgrupperna diskuterades följande frågeställningar:

- Hur upplever du dina/din organisations och rådets möjligheter att bidra till förvaltningens arbete?
- Hur upplever du samarbetet med förvaltningen/förvaltningens representanter/politiker?

- Hur har förändringarna som gjordes 2023 påverkat ditt och rådets arbete?

Frågorna hade skickats ut på förhand till de som anmält sig.

Samtalen i fokusgrupperna skrevs ner. Följande teman har utkristalliserats i materialet:

- Rådets syfte och rollen som ledamot
- Samarbete med förvaltningen/bolaget
- Arbetssätt
- Sammanläggningarna av stadsdelsnämndernas råd
- Goda exempel

Rådets syfte och rollen som ledamot

I samtalen blir det tydligt att det finns olika syn på rådets syfte. Några ledamöter är tydliga med att råden är till för att ge råd till politikerna i nämnden, andra arbetar nära förvaltningen och har hittat sitt syfte i att stödja förvaltningens arbete med funktionshinderfrågor. Ytterligare ledamöter anser att råden ska vara till nytta för alla tre aktörer – politiker, förvaltningen och funktionshinderrörelsen. För bolagens råd framstår rådets syfte som särskilt otydligt.

Det efterfrågas en större tydlighet kring rollen som ledamot. Vilka förväntningar som finns på ledamöterna varierar, både mellan olika ledamöter och från tjänstepersoner.

Rekryteringen av ledamöter lyfts fram som väldigt viktig. Flera betonar att det finns brister i rekryteringen. Det pågår delvis en generationsväxling men det är svårt att hitta yngre personer som vill engagera sig och som inte hoppar av sina uppdrag. Deltagarna är eniga om att rekryteringen av ledamöter är något funktionshinderrörelsen behöver ta ansvar för själva, utan stadens inblandning.

Flera betonar också att rollen som ledamot kräver mycket kunskap, att det är mycket handlingar att ta del av och att det är en hög tröskel för att komma in i arbetet. Det framgår också att det inte är helt klart vem som ansvarar för att ledamöter har kunskap. Några menar att tjänstepersonerna som deltar i råden skulle behöva bidra med kunskap om förvaltningen/bolaget och med relevanta sakfrågor till rådet. Andra menar att funktionshinderorganisationerna borde bidra med mer kunskap till ledamöterna om vad det innebär att sitta i ett råd.

Samarbete med förvaltningen/bolaget

Det är många ledamöter som lyfter fram sekreterarna⁴ som väldigt viktiga för rådets arbete. Några anser att sekreterarnas roll skulle behöva tydliggöras och att de bör få mer mandat.

De ansvariga cheferna i förvaltningarna/bolagen lyfts också fram som viktiga, särskilt för att rådets synpunkter och sakkunskap ska tas hänsyn till och få betydelse i beslut och annat arbete i förvaltningen/bolaget. En ledamot beskriver till exempel att ansvarig chef är med och planerar rådets möten vilket upplevs som positivt.

Samarbetet med förvaltningen/bolaget upplevs som personbundet. När det finns kunniga och engagerade tjänstepersoner fungerar det bra, men att så inte alltid är fallet. Några lyfter också att det skulle behövas mer resurser för samordning av rådets möten och arbete.

Det finns även en självkritik gällande ledamöternas roll i samverkan. Det krävs ett engagemang och en närvaro från båda håll.

Det lyfts också fram att det är väldigt olika förutsättningar beroende på vilken typ av råd det gäller – stadsdelsnämnd, facknämnd eller bolag.

Några ledamöter anser att det är svårt att mötas då det finns okunskap om funktionshinderfrågor hos tjänstepersonerna.

Slutligen är tillgänglighet till lokaler, mötesrum och handlingar grundläggande för rådets arbete och samarbete med förvaltningen/bolaget. Tillgängligheten brister på flera håll vilket skapar stor irritation och uppgivenhet hos ledamöterna. Det kan exempelvis handla om tillgänglighet till och i lokaler och mötesrum såsom att dörröppnare och hörslingor saknas. Det kan också handla om i vilket format handlingar skickas ut. En ledamot är tydlig med att tillgängligheten är så dålig att rådets ledamöter inte göra sig hörda och att enskilda ledamöter inte kan delta i mötena.

Flera efterfrågar en tydligare styrning av funktionshinderfrågorna från staden, förvaltningen och bolaget. De efterfrågar också stöd från en funktion som inte är knuten till ett visst verksamhetsområde utan som kan arbeta mer övergripande med råden och funktionshinderfrågorna.

Arbetssätt

Förändringarna i arbetssätt har inte slagit igenom överallt. Flera ledamöter beskriver dock att deras råd har ändrat sina arbetssätt.

Bland dessa lyfter flera att *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning* är centralt i arbetet och att programmets fokusområden används. Andra säger att programmet är bra men behöver konkretiseras för att kunna bli användbart som verktyg i arbetet.

Det finns flera goda exempel och en ledamot säger att arbetet har blivit mer framåtlutat och strategiskt i hens råd.

Många beskriver att det är svårt att hitta arbetssätt som bidrar till nytta. Det finns också olika syn på hur råden bäst bidrar till nytta. Generellt verkar ledamöter i facknämndernas råd mer positiva till nyttan de kan bidra med än ledamöter i stadsdelsnämnder och bolag.

Det framträder tydligt att många råd och ledamöter inte har landat i hur de ska förhålla sig till nämndens möten och de ärenden som tas upp i nämnd. Före förändringarna var nämndärenden en del av många råds arbete. Vissa tyckte det var bra, men det finns också beskrivningar om att råden blev tillfrågade för sent. Flera beskriver också att det var orimligt många, och omfattande handlingar att ta del av inför mötena när dessa förhöll sig till nämndens möten och ärenden.

Några ledamöter berättar att de har övergått till att arbeta utifrån nämndens budget och verksamhetsberättelse istället för med nämndärenden.

Några beskriver att mötena har blivit färre, vilket upplevs som negativt. När mötena fortfarande förhåller sig till nämndens ärenden kan det resultera i att rådet inte blir informerade i tid utan får föredragningar om redan beslutade ärenden.

När ledamöterna diskuterar hur tillgänglighet tolkas framkommer det att det inte är ovanligt med en ganska snäv tolkning som handlar om fysisk tillgänglighet. Flera ledamöter beskriver samtidigt arbete med fysisk tillgänglighet som positiva exempel.

Slutligen finns en enighet om att arbetet i råden är personberoende.

Sammanläggningarna av stadsdelsnämndernas råd

Den kritik som framkommer i relation till sammanläggningen av stadsdelsnämnderna handlar framför allt om att uppdraget blir större med två nämnder istället för en och att lokalkännedom blir svårare att uppnå. Lokalkännedom handlar här om stadsdelsområdenas offentliga rum och arbetet med fysisk tillgänglighet.

Det framkommer samtidigt att antalet vakanser har minskat efter sammanläggningarna av stadsdelsnämndernas råd.

Det är tydligt att det generellt är stadsdelsnämndernas råd som upplever de nya arbetssätten som svårare att förhålla sig till. Omställningen har tagit längre tid och flera ledamöter upplever att det har varit rörigt i och med den organisatoriska förändringen.

Men det finns också goda exempel bland stadsdelsnämndernas råd där de nya arbetssätten har fått genomslag och där samarbetet med förvaltningens/förvaltningarnas representanter fungerar bra. Framgångsfaktorer verkar vara att ha en tydlig bild av rådets uppdrag och att samarbetet fungerar bra mellan ledamöterna och förvaltningens representanter.

Goda exempel

Det finns flera exempel på råd arbetar strategiskt, exempelvis genom att utgå från fokusområden ur *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning*.

Flera ledamöter beskriver att rådet arbetar med utvalda budgetuppdrag och aktiviteter i nämndens verksamhetsplanering. Exempelvis har trafiknämndens råd för funktionshinderfrågor valt ut tematiska områden och fysiska platser att arbeta med. Någon nämnd har gjort en egen verksamhetsplanering.

Funktionshinderrådet för arbetsmarknadsfrågor har skrivit en egen verksamhetsberättelse för att synliggöra sitt arbete. Samma råd arbetar också med uppföljning med hjälp av den så kallade delaktighetstrappan. Delaktighetstrappan beskriver grad av inflytande.⁵

Det finns också flera goda exempel på hur samarbete och kunskapsutbyte mellan ledamöter och representanter från förvaltningen kan se ut. Exempelvis deltar ledamöter från Överförmyndarnämndens råd i förvaltningens utbildningar. Det finns också flera exempel på sekreterare och andra förvaltningsrepresentanter som lägger mycket tid på att introducera nya ledamöter. Flera råd beskriver också vikten av gemensam planering av rådets möten, något som ofta genomförs mellan rådets ordförande och en representant från förvaltningen.

Övrigt

En fråga som många ledamöter i facknämnder och stadsdelsnämndernas råd tar upp är samarbetet med nämndens

⁵ Läs mer om delaktighetstrappan på Boverkets webbplats: [Delaktighetstrappan - PBL kunskapsbanken - Boverket](#)

politiker och presidiet. Det finns undantag, men flera ledamöter beskriver förväntningar på att politikerna i större utsträckning ska delta på rådens möten och/eller engagera sig i funktionshinderfrågorna.

Flera ledamöter påpekar att det krävs ökade resurser, mer kunskap och ett tydligare fokus på funktionshinderfrågor i nämnders och bolags arbete. Utifrån dagens förutsättningar, menar ledamöter, kan de höga politiska ambitionerna i *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning* och kommunfullmäktiges budget inte bli verklighet.

En person i referensgruppen lyfte frågan om att arrangera en särskild workshop om sammanläggningarna av stadsdelsnämndernas råd samt att även diskutera sammansättningen av facknämndernas och bolagens råd.

Under tiden för uppföljningen har Funktionsrätt Stockholms stad, Synskadades riksförbund Stockholms stad och DHR Stockholmsavdelningen inkommit med en skrivelse till kommunstyrelsen: "Funktionshinderrådens nya arbetssätt och organisation – uppföljning och förutsättningar", se bilaga.

Möten med representanter från stadens förvaltningar och bolag

Det har hållits två möten med representanter från stadens förvaltningar och bolag inom ramen för uppföljningen. Ett med rådets sekreterare och ett med chefer, ofta på avdelningsnivå, som ansvarar för råden.

Rådets sekreterare⁶ pekades tidigt ut av uppdragets referensgrupp som centrala för arbetet i funktionshinderråden. Därför var uppföljningen den stora punkten under höstens nätverksträff för sekreterare den 23 september. Efter en presentation av uppföljningen diskuterades följande frågor:

- Har förändringarna 2023 påverkat era arbetssätt? Om de har gjort det, på vilket sätt? Om inte, varför inte?
- Upplever ni att råden bidrar till förvaltningens arbete med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning?

Sekreterarna fick även frågan om vilken/vilka andra i deras förvaltning/bolag som borde få frågan om att delta i ett ytterligare möte med stadens representanter.

Bland de sekreterare som deltog på mötet fanns personer som varit med länge och andra som kommit in i arbetet efter 2023.

Flera beskrev det som svårt att hitta rätt gällande rådets arbetssätt och att de gärna vill ha mer stöd från varandra och från stadsledningskontoret. Flera uttryckte att de vill arbeta strategiskt men att deras råd ofta hamnar i diskussioner om detaljer som inte är relevanta för förvaltningen. Andra berättade att det kommer kloka synpunkter från rådet men att det inte finns strukturer för att hantera och vid behov fatta beslut om rådets synpunkter i förvaltningen. De beskriver också att arbetet är personberoende.

Flera är dock tydliga med att rådet bidrar till förvaltningens arbete med tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Det andra mötet med representanter för förvaltningar och bolag hölls den 12 november och deltagare var framför allt chefer, ofta på avdelningsnivå, som ansvarar för råden. Efter en presentation av uppföljningen diskuterades följande frågor:

- Hur upplever du rådets möjligheter att bidra till förvaltningens arbete?
- Hur upplever du samarbetet med rådets ledamöter/organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning?
- Hur har förändringarna som gjordes 2023 påverkat dit och rådets/förvaltningens arbete?

Av diskussionerna framträdde ett mönster med skillnader mellan råden beroende på var de är placerade. Facknämndernas råd beskrevs generellt som mest välfungerande och det var tydligt för majoriteten av stadens representanter hur dessa råd kan göra nytta. Gällande stadsdelsnämndernas råd var det lite mer blandade erfarenheter. Gemensamt var att stadsdelsnämndernas breda uppdrag kan försvåra rådets arbete, att det kan vara svårt att hitta rätt med råden. Det framgick också att det är olika var i organisationen rådet placeras och att placeringen får betydelse för förvaltningens möjligheter att hantera rådets synpunkter. Slutligen gällande bolagens råd finns det en otydlighet gällande mandat, arbetssätt och rådighet. Generellt beskrev representanterna att de har svårt att skapa nytta med råden.

Flera tar upp förvaltningens/bolagets roll i rådet. Några beskriver att de behöver vägleda och styra rådet i ganska stor utsträckning för att

skapa struktur för arbetet. Någon frågar sig hur detta ”skickliggörande” av rådet kan göras utan att förvaltningen tar över.

Flera önskar att det fanns ett ökat samarbete mellan de många råden för att inte hela tiden ”uppfinna hjulet”. Några fackförvaltningar diskuterar också nya sammansättningar eller kluster av råd, exempelvis för att kunna diskutera frågor som rör den nya socialtjänstlagen.

Några framgångsfaktorer som beskrivs är bland annat när kunniga ledamöter och drivna representanter från förvaltningen arbetar tillsammans. Flera beskriver också arbete med budgetuppdrag, fokusområden ur *Program för tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning* och aktiviteter ur verksamhetsplanen som goda exempel och att de är bättre arbetssätt än att fokusera på nämndärenden.

Någon lyfter utmaningen i att ha ett representativt råd, gällande dels olika funktionsnedsättningar och dels ålder (råden består i stor utsträckning av medelålders och äldre personer). Vissa råd har även problem med bristande närvaro på mötena.

Några lyfter också frågan om hur förvaltningen/bolaget ska hantera när det kommer upp frågor som de inte har rådighet över.

Slutligen efterfrågas ett ökat samarbete mellan råden/förvaltningarnas representanter och ansvariga funktioner för råden.

Diskussion med förslag på förbättringar och utvecklingsmöjligheter

Den övergripande nulägesbild som enkäten bidrar till synliggör att ungefär hälften av de ledamöter som svarade är ganska eller mycket nöjda med arbetet i råden, med sina och rådets möjligheter till delaktighet och inflytande samt till samarbetet med förvaltningen. Det är viktigt att arbeta med den kritik som framkommer i denna uppföljning, men det är också viktigt att bygga vidare på det goda arbete som görs i många råd.

Det finns olika syn på rådens syfte och arbetssätt. En ganska stor grupp ledamöter i stadsdelsnämndernas råd lyfter vikten av lokal förankring och arbete med fysisk tillgänglighet i det lokala stadsdelsområdet. I och med sammanläggningarna av stadsdelsnämndernas råd 2023 var tanken att frångå dessa arbetssätt, och istället införa ett mer strategiskt arbetssätt.

Det finns även många ledamöter och råd som har anammat de nya arbetssätten och som ser en positiv utveckling av rådens arbete.

Det framkommer, framför allt i fokusgrupperna, att det är en ganska svår och krävande roll, att vara ledamot i ett av stadens råd. Flera lyfter behov av kompetensutveckling och det framstår som att den som erbjuds inte är tillräcklig.

I mötena med representanter från staden framgår också att arbetet med rådets delaktighet och inflytande är svårt och det efterfrågas mer kunskap och erfarenhetsutbyte.

De utmaningar som beskrivs gällande arbetet i råden verkar skilja sig åt beroende på om råden tillhör facknämnder, stadsdelsnämnder eller bolag. Detta blir särskilt tydligt i mötena med representanter från staden.

Slutligen verkar framgångsfaktorer vara att ha en tydlig bild av rådets uppdrag och att samarbetet fungerar bra mellan ledamöterna och förvaltningens representanter.

Förslag på förbättringar och utvecklingsmöjligheter

Stadsledningskontorets bedömning är att det finns utvecklingsmöjligheter för att rådets arbete ska fungera bättre och föreslår följande:

- Staden ska säkerställa tillgängligheten för alla ledamöter i råden för funktionshinderfrågor. I *Vägledning för arbetet i stadens råd för funktionshinderfrågor* framgår att tillgänglighet inkluderar lokaler, handlingar, eventuella behov av tolktjänst och att arbetande hundar ska välkomnas.
- Syftet med råden behöver bli tydligare, inte minst gällande bolagens råd. *Vägledning för arbetet i stadens råd för funktionshinderfrågor* ska därför förtydligas. Stadsledningskontoret tar initiativ till att detta görs i samverkan med funktionshinderrörelsen.
- Frågan om ledamöternas kompetensutveckling behöver förtydligas, bland annat gällande ansvarsfördelningen mellan staden och funktionshinderrörelsen. Stadsledningskontoret tar initiativ till att detta görs i samverkan med funktionshinderrörelsen.
- Stadsledningskontoret skapar forum för ansvariga tjänstepersoner utöver de nätverksträffar som redan finns för sekreterare. Syftet med dessa forum bör vara ökat samarbete och erfarenhetsutbyte.

Bilagor

1. Instruktion för kommunstyrelsens råd för funktionshinderfrågor
2. Instruktion för bolagsstyrelse- och nämndanknutna råd för funktionshinderfrågor
3. Vägledning för arbetet i stadens råd för funktionshinderfrågor, Februari 2024
4. Skrivelse till kommunstyrelsen från Funktionsrätt Stockholms stad, Synskadades riksförbund Stockholms stad och DHR Stockholmsavdelningen "Funktionshindersrådets nya arbetssätt och organisation – uppföljning och förutsättningar"